

Beslut

efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i
förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan
Solkatten, Stockholms kommun

Inledning

I detta beslut ges en sammanfattande bedömning utifrån kvalitetsgranskningens resultat och en beskrivning av de utvecklingsområden som framstår som mest centrala att prioritera i det lokala kvalitetsarbetet. För en utförligare beskrivning av kvalitetsgranskningens resultat och Skolinspektionens bedömningar i sin helhet se bilaga 1, *Verksamhetsrapport efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan Solkatten, Stockholms kommun.*

Platsgaranti

Stockholms kommun var en av de 19 kommuner som enligt den offentliga utredningen SOU 2013:41¹ hade störst problem med att klara kravet att erbjuda förskoleplats enligt platsgarantin. Skolinspektionen har granskat om Stockholms kommun i september månad 2015 uppfyller författningarnas krav avseende platsgarantin². Enligt uppgift från Stockholms kommun uppfyller kommunen detta krav i september 2015. Förskolan Solkatten har, tillsammans med 8 andra förskolor i Stockholms kommun valts ut för granskning av kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag. Urvalet har skett genom analys av kommunens uppgifter om bland annat andel förskollärare, gruppstorlek och personaltäthet.

Sammanfattande bedömning

Granskningen av förskolans arbete med att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande visar att barnen på förskolan Solkatten möts av personal som är närvarande, lyhörda för barnen och uppmärksammar deras signaler. En god omsorg präglar verksamheten. Dessutom möts barnen av personal som tar tillvara barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Personalen tar även vara på barnens vetgirighet och nyfikenhet. Personalen stimulerar och utmanar barnens utveckling och lärande främst i planerade och strukturerade aktiviteter. Inomhusmiljön är trygg och ombonad och materialet är tillgängligt, stimulerande och inbjuder till olika aktiviteter och

¹ SOU 2013:41 *Förskolegaranti*. Utbildningsdepartementet. s. 109 ff.

² Inom fyra månader från det datum föräldrarna anmält önskemål om förskola med offentlig huvudman är kommunen skyldig att erbjuda barnet en plats, jfr 8 kap 14 § skollagen (2010:800).

möter samtliga barns behov. Det finns dock några områden som behöver utvecklas så att barnen ytterligare stimuleras och utmanas i deras utveckling och lärande i förskolans verksamhet.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Personalen behöver ytterligare utveckla sitt arbete med att utgå från barnens intresse, vetgirighet och nyfiken för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter till att omfatta alla aktiviteter och situationer som kan förekomma under en dag.
- Personalen behöver på ett aktivt sätt ta vara på och använda barnens egeniniterade lek som verktyg för att stimulera och utveckling och lärande samt skapa en medvetenhet om hur det ska ske.
- Förskolechefen och personalen behöver se till att det finns en variation i utomhusmaterialet och att det exponeras och görs tillgängligt för barnen. Personalen behöver dessutom utveckla arbetet med att medvetet använda materialet för att stimulera och utmana alla barns lärande och utveckling.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast 4 april 2016 inkomma med en uppföljningsbar planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om tydliga avstämningpunkter under arbetets gång. Dokumentet syftar dels till att kunna användas för huvudmannens egen uppföljning av vidtagna åtgärder, men fungerar även som dokumentation vilken Skolinspektionen kan referera till i dialogen med huvudmannen när det gäller uppföljningen av vidtagna åtgärder efter 12 månader. Huvudmannen ska dessutom senast den 3 februari 2017 till Skolinspektionen inkomma med uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits eller planerats utifrån de utvecklingsområden som myndigheten identifierat. Huvudmannen ska vid uppföljningen efter 12 månader även kunna redovisa hur granskningens resultat används övergripande i hela verksamheten, samt i vilken grad man bedömer att åtgärderna har fått avsedd effekt. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

2016-02-04

3 (3)

Dnr 400-2015:5698

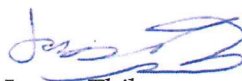
Redogörelsen skickas per post till *Skolinspektionen, Stockholmsavdelningen* eller via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (Dnr 400-2015:5698) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Sebastian Thimfors och juristen Magnus Jonasson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Mårten Petersson
Enhetschef

Jesper Thiborg
Utredare/Föredragande

Bilagor

- Bilaga 1 Verksamhetsrapport efter kvalitetsgranskning av platsgaranti och kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan Solkatten, Stockholms kommun.

Verksamhetsrapport

efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i
förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan
Solkatten, Stockholms kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om förskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av platsgaranti och kvaliteten i det pedagogiska uppdraget i förskolan under hösten och vintern 2015/16. Granskning av platsgaranti genomförs i 19 kommuner och granskning av kvalitet i det pedagogiska uppdraget genomförs i 11 av dessa kommuner. Utifrån en riskanalys, som bland annat innefattar andel förskollärare, gruppstorlek och personaltäthet, har 43 förskolor valts ut i de 11 kommunerna. Förskolan Solkatten, i Stockholms kommun ingår i detta urval.

Förskolan Solkatten besöktes den 15-16 december 2015. Ansvariga inspektörer har varit Jesper Thiborg och Sebastian Thimfors. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställning och genomförande.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet, redovisas de samlade resultaten. För de förskolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra förskolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Begreppet undervisning i förskolan

I förarbetena till den nya skollagen (Prop. 2009/10:165) tas begreppet undervisning upp. Här framgår att regeringen anser att det är angeläget att begreppet undervisning definieras på ett sådant sätt att alla skolformer kan omfattas. I förskolans läroplan talas i dag inte om undervisning. I stället beskrivs den process som syftar till "utveckling och lärande". Begreppet undervisning ska enligt regeringens uppfattning ges en definition som är anpassad för såväl förskola och fritidshem som skola och vuxenutbildning. Definitionen av undervisning måste vara relevant för alla skolformer. Undervisning blir med regeringens ställningstagande ett nytt begrepp i förskolan och fritidshemmet. Det är därför viktigt att klargöra att begreppet undervisning ska ges en vid tolkning i dessa

verksamheter. I förskolan bildar omsorg, utveckling och lärande en helhet i undervisningen. Det är förskollärares och annan personals uppgift att följa, stimulera och utmana barnens utveckling och lärande. Att förskolan och fritidshemmet omfattas av begreppet undervisning förändrar inte verksamhetens uppdrag och innebär inget ifrågasättande av den pedagogik som används där. Användandet av begreppet undervisning i dessa verksamhetsformer syftar således inte på något sätt till att förändra verksamheterna eller arbetssätten.¹

Bakgrundsuppgifter om förskolan Solkatten

Förskolan Solkatten ligger i Älvsjö, Stockholms kommun. Förskolan har fyra avdelningar som heter Enhörningen, Draken, Månen och Stjärnan. Förskolan har sammanlagt 63 barn inskrivna. Barnen är uppdelade efter ålder med två 1-3 årsgrupper och två 3-5 årsgrupper.

Skolinspektionen har besökt avdelningen Draken som har 19 barn i åldrarna 3-5 år inskrivna. I avdelningen arbetar en utbildad förskollärare med behörighet att undervisa i förskola och två utbildade barnskötare. Samtliga har en tjänstgöringsgrad på 100 procent. Förskolan leds av en förskolechef som ansvarar för ytterligare tre förskolor i Älvsjöskogens område. Det är förskolläraren som har det övergripande ansvaret för att se till att arbetet genomförs utifrån läroplanen, vilket förskolechefen även har bekräftat. Däremot delar personalen på ansvaret i genomförandet av arbetet.

Förskolan ligger nära Kämpetorpsskolan och inryms sedan 2008 i tillfälliga lokaler. Det framgår av inskickad dokumentation till Skolinspektionen att förskolan under hösten 2017 ska flytta till en permanent lokal i samband med att skolan ska byggas ut. Vidare framgår det av dokumentationen att förskolans ambition är att ha en tydlig pedagogisk miljö uppdelad i stationer, där barnen lätt vet vad man kan göra på de olika platserna. Inomhusmiljön består av tre mindre rum och ett större rum med olika aktivitetshörn för bland annat skapande, vila, rollek, samling, bygg och konstruktion. Förskolan har en större inhägnad utomhusmiljö innehållande klätterställning med rutschkana, sandlådor, bänkar, stubbar, däck och stenar. I anslutning till förskolan finns en fotbollsplan, lekpark och en skog.

Förskolan uppger i inskickat material att de arbetar med ett projektinriktat arbetssätt där de utgår från barnens perspektiv och i syfte att väva ihop läroplanens olika ämnen. Förskolechefen uppger även att förskolan det senaste året har arbetat med att utveckla personalens bemötande av både barn och vuxna.

¹ Prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet s 217-218

Undervisning i förskolan

Förskolechefen berättar att begreppet undervisning idag är viktigt inom förskolan och att det stärker bilden av det livslånga lärandet. Förskolechefen anger att undervisning sker hela tiden, men att det är tydligare i strukturerade aktiviteter som samlingar, teamarbete och arbete i smågrupper. Förskolläraren tänker på att begreppet undervisning handlar om att det ska vara lärorikt för barnen och att det ska vara grunden i förskolans verksamhet. Arbetslaget anger att de i förskolans verksamhet undervisar men att de hellre använder ordet lärande. Både förskollärare och arbetslag anger att undervisning och lärande sker fortlöpande i verksamheten.

Resultat

1. Den språkliga och kommunikativa interaktionen mellan barn och personal används för att stimulera och utmana barnet

Inom detta område granskas hur förskolläraren och annan personal stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Barnen ska uppleva att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker och stimuleras till att använda hela sin förmåga. Förskolläraren, som ansvarar för undervisningen, ska se till att arbetet utförs på ett sådant sätt att barnen ställs inför nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper. Detta förutsätter att personalen är lyhörd och uppmärksam. Vidare granskas hur personalen tar tillvara barnens vetgirighet och nyfikenhet och hur de stärker barnets tillit till den egna förmågan. Undervisningen granskas med fokus på hur personalen använder språk och kommunikation i interaktion med barnet/barnen så att det leder till ett förändrat kunnande och en ny förståelse hos barnet. Därutöver granskas hur personalen använder barns lek som verktyg för lärande. Förskolechefen har som pedagogisk ledare ansvar för förskolans kvalitet och det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs enligt uppdraget som helhet.

Lyhördhet och uppmärksamhet

Förskolechefen upplever att personalen är lyhörda och uppmärksamma då de är genuint intresserade av att arbeta med barnen och att de samtalar med, och följer barnens intresse. Personalen är närvarande pedagoger vilket är en av deras styrkor, anger förskolechefen. Förskolläraren tycker att arbetslaget är bra på att lyssna på barnen och att det är tydligt för barnen att personalen finns där för dem. Arbetslaget i sin tur anger att det är viktigt att uppmärksamma och vara lyhörd för att förstå barnens intressen och behov. De berättar vidare att det är

viktigt att se och höra barnen för att sedan kunna gå vidare, utveckla och skapa ett lärande.

Skolinspektionens observationer visar att personalen vid flera tillfällen, i olika situationer som förekommer under dagen, är lyhörda för barnen och uppmärksamar deras verbala och icke-verbala signaler. Till exempel vill ett barn vid en samling att en av personalen ska sjunga "ro, ro, ro din båt" på sitt språk (persiska). Personalen uppmärksamar detta och säger till barnet att de kan göra det i slutet av samlingen. Detta fullföljer personalen och sjunger sången för hela barngruppen på persiska. Personalen avslutar sedan med att fråga barnet som önskat sången om denna gillar sången, varpå barnet svarar "jag gillar när du sjunger på ditt språk". Under de strukturerade aktiviteterna ställer personalen frågor och inväntar barnens svar.

Det noteras att personalen även i andra situationer är lyhörda för barnen och uppmärksamar deras signaler. Ett tillfälle som noteras under observation av fri lek utomhus är när personalen uppmärksamar ett barn som tappat en stövel och frågar om barnet vill ha hjälp att sätta på stöveln igen. Det vill barnet, varpå personalen hjälper till att sätta på stöveln och avslutar med att fråga barnet "känns det bättre nu om foten när du har stöveln". Barnet svarar "ja". Ett annat exempel noteras i hallen när ett barn säger "min strumpa är blöt, jag har blivit blöt här under. Jag ska ta av strumpan". Personalen bekräftar och säger "ta av dem och lägg in i torkskåpet". Barnet lägger in de blöta strumporna samtidigt som personalen hämtar ett par torra strumpor och ger till barnet "varsågod" och barnet säger "tack" och tar på sig de torra strumporna.

Det noteras flera tillfällen när personalen uppmärksamar barnens icke-verbala signaler. Till exempel under en motorikaktivitet uppmärksamar personalen ett barn som ser oengagerat ut. Personalen frågar "vill du göra något annat istället?", varpå barnet svarar "ja". Personalen säger "då kan du springa tillbaka", vilket barnet gör. Ett annat tillfälle noteras under en matsituation när personalen dukar och ett barn ramlar av en stol i ett annat rum. Personalen uppmärksamar situationen direkt och går dit och frågar "hur gick det?". Barnet svarar "jag ramlade ner" och reser sig upp och sätter sig på stolen igen.

Under Skolinspektionens observation noteras dock enstaka tillfällen när personalen missar barnens verbala och icke-verbala signaler. Till exempel vid ett tillfälle när det är fruktstund utomhus och barnen har tagit av sig vantarna för att äta äpplebitar. Ett par barn fortsätter att prata om sina kalla händer och en av dem säger "mina händer är så kalla, så jag har fått russinfingrar", vilket inte uppmärksammas av personalen. Ett annat tillfälle som noteras under observation av inomhuslek är när personalen inte uppmärksamar att ett barn smyger in

till ett annat barn som vilar i ett rum och stänger dörren. Under en längre stund är de två barnen själva i ett mörkt rum med stängd dörr.

Stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter

Förskolechefen anger att personalen tar vara på barnens intresse och utmanar barnen i deras lärande i förskolans projektorienterade arbete. Vidare berättar förskolechefen att personalen har blivit "modigare" och bättre på att involvera föräldrarna i barnens lärande. Personalen lyfter bland annat upp att de tar tillvara barnens intresse i projektet "Mitt Älvsjö". I projektet har barnen fått berätta vad de är intresserade av i området och sen utvecklades det på olika sätt, anger personalen. Barnen var intresserade av byggnader och i projektet har då personalen tillsammans med barnen gått runt och tittat på olika byggnader i Älvsjö, de har även ritat och gjort barnens hus i lego.

Under Skolinspektionens observationer noteras att personalen vid flera tillfällen tar tillvara på barnens intresse att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Under en samling inomhus stimulerar och utmanar personalen barnen i deras lärande och utveckling genom att lyfta in språk, matematik, veckodagar och turtagning. Till exempel får varje barn presentera sig för inspektörerna genom att säga sitt namn, ålder och om de har några syskon. Det är frivilligt och de barn som är lite blyga avstår. När presentationsrundan är över så uppmärksammar och bekräftar personalen barnen genom att säga "*ni är duktiga på att presentera er*" och "*jag är stolt över er*". Detta är ett av få tillfällen under Skolinspektionens besök då personalen bekräftar och pratar med barnen om vad de har lärt sig. Ett annat exempel där personalen stimulerar och utmanar barnen i deras lärande noteras vid observation av en samling. Personalen frågar barnen om de vill räkna på sina olika språk, varpå barnen svarar "*ja*". Under tiden utbrister ett barn att de vill att alla ska räkna på ett språk som är personalens språk. Personalen utgår från det barnet initierar. De räknar sedan tillsammans på finska, kinesiska, tyska, persiska, engelska och bengali. Barnen ger uttryck för att de tycker det är roligt och något som de uppskattar. Personalen tar vara på barnens nyfikenhet genom att de är engagerade, närvarande och aktiva samt att de har ett lekfullt förhållningssätt.

Vid en observation av en matsituation frågar ett barn en kompis, "*hur många ärtor har du?*". Personalen utgår från det innehåll som barnen initierat och ber barnen att ta reda på mer genom att säga "*ni kan ju räkna och se hur många ni har*". Barnen räknar och säger, "*jag har 15 stycken och vill ha 18*". Personalen stimulerar och utmanar då barnen och säger "*då får ni räkna och se hur många fler ärtor ni behöver för att få 18 stycken*". Barnen räknar ärtorna igen och kommer fram till att de behöver 3 stycken till. "*Bra räknat*", bekräftar personalen och säger att de kan ta 3 ärtor till. Ett liknande exempel noteras vid observation av utomhuslek. Ett

barn kommer fram till personalen och säger "titta på min pyramid jag byggt". Personalen svarar "wow jättebra, kan du göra en kvadrat, triangel och cirkel också?" Barnet fortsätter att skapa former med ett hopprep och söker bekräftelse hos personalen som barnet får, medan personalen utmanar med nya former i situationen.

Det noteras dock tillfällen under observation av den fria leken, rörelseaktivitet inomhus samt och tambursituationer när personalen inte tar vara på och stärker barnens intresse för att lära. Vid inomhusleken får barnen initialt välja vad de vill leka med. Dock expanderar personalen sällan barnens intresseområde för att stimulera till ett lärande. Till exempel noteras ett tillfälle när ett par barn leker med tåg och en tåg bana som personalen frågar "är det ett X2000?", varpå barnet svarar "nej". Personalen säger då "är det inte det idag? Är det ett pendeltåg?" och barnet svarar "Nej, det är ett snötåg". Personalen säger då "jaha" och samtalet avslutas. Under den fria leken inomhus noteras även att flera barn får klara sig själva. Till exempel noteras att personalen uppehåller sig mer vid ett pärlbord och stimulerar de barnen som "pärlar" medan barnen i andra aktivitetsrum som bygg och konstruktion och skapande får leka själva. Det noteras vid en rörelseaktivitet, "Mini-röris", att personalen fokuserar på att genomföra aktiviteten snarare än på att stimulera och utmana barnen i deras lärande. Under observation av tambursituationen noteras att barnen är självständiga och fokus tycks vara att barnen ska få av kläderna snabbt för att komma in på avdelningen. Personalen tar i mindre utsträckning tillvara och stärker barnens intresse för att lära i tambursituationen. Det blir mer frågor och instruktioner som "hur går det?", "är det någon som behöver hjälp?", "dra upp", "sätt dig på golvet, så blir det enklare".

Barnens vetgirighet och nyfikenhet

Personalen anger att det är viktigt att försöka fånga upp och stimulera barnens nyfikenhet och vetgirighet. De uppger att det är viktigt att lyssna och bemöta barnen när de är nyfikna på något. Ett exempel som personalen berättar om är när de var i skogen och såg många grodor. Barnen blev då nyfikna på grodor och hur de blev till. Personalen tittade tillsammans med barnen på en film på Youtube som handlade om grodornas utvecklingsprocess och därefter fick barnen rita grodor.

Under Skolinspektionens observationer noteras flera tillfällen när personalen tar vara på barnens nyfikenhet och vetgirighet. Det sker då ofta genom att personalen är närvarande, lyssnar på och för dialoger med barnen. Vid en situation när personalen läser en bok om "Gösta och Johan" noteras att barnen blir nyfikna och ställer frågor som "vem är Gösta?", "är det den boken om när de vill ha barn?", "vad händer sen?", "vem är det som vrålar?". Personalen svarar inte direkt

utan säger "vi får se". Ett barn uppmärksammar när personalen läser vidare och säger, "Gösta är den med halsduk". Personalen säger då "bra att du visste det". Under samlingar noteras att personalen för dialog och stimulerar barnens tänkande. Ett annat tillfälle noteras vid en fruktstund när ett barn nyfiket frågar om en i personalen får äta frukten (äpple), varpå personalen kontrar med att fråga barnen "får jag äta äpple?" Barnen svarar då "nej, då kliar det i din hals, för du är allergisk". Personalen svarar och ställer ytterligare en fråga "ja det stämmer, vad tror ni händer om jag äter äpple?" Barnen svarar "då får du åka till sjukhuset", varpå personalen svarar "ja, det kan hända att jag får åka till sjukhuset".

Det finns även tillfällen då personalen inte tar tillvara barnens nyfikenhet och vetgirighet i syfte att stimulera och utmana barnen i deras lärande. Till exempel när två barn sitter vid ett legobord. Personalen frågar vad ett barn bygger, varpå barnet svarar "lego". Personalen är tyst och efter ett litet tag fortsätter barnet att berätta "det är ett flygplan". Barnet frågar personalen efter en leksak och personalen säger "då får du den". Barnet och personalen för en kortare dialog där personalen stödjer barnet i dennes byggande. Vid ett annat tillfälle noteras att flera barn sitter vid ett pärlbord. Det förs en dialog om personalen ska hålla upp pärlor i blandade färger eller inte i en skål. Efter en kort stund håller personalen upp pärlorna på tallrikar. Under situationen diskuterar barnen olika färger, ett barn säger "jag vill ha det rosa", ett annat barn säger "jag tog en blå" och personalen "mmm". När personalen lämnar pärlbordet ber ett barn om gula pärlor. Det noteras även att personalen i lägre utsträckning tar vara på barnens vetgirighet och nyfikenhet i hallen. I hallen tar barnen av och på sig kläderna skyndsamt för att komma ut eller in på avdelningen. Personalen stödjer i och för främst samtal med barnen om av- och påklädnadsituationen.

Förskolechefen uppger att verksamhetens styrka är att personalen är engagerade och att de har ett genuint intresse av att lära sig nytt och utvecklas tillsammans med barnen. Det smittar av sig på barnen, menar förskolechefen.

Barnets lek som verktyg för lärande

Både förskolechefen och personalen berättar att de i förskolans verksamhet använder sig av gruppstärkande lekar för att få ihop barngruppen. Personalen berättar vidare att de tar olika roller i barnens lek, ibland går de in och utmanar barnen i leken och ibland har de mer en observerande roll för att fånga upp vilket material barnen är intresserade av.

Under Skolinspektionens observationer noteras ett antal tillfällen när personalen använder leken som verktyg för lärande. Personalen uppmuntrar barnens initiativ till lek genom att använda sig av miljöerna och material som lockar till

lek. Det noteras även tillfällen i strukturerade vuxeninitierade lekar att personalen deltar aktivt i leken. Till exempel noteras det vid utomhuslek, när personalen deltar aktivt i gruppstärkande lekar som "Följa John", "kom alla kycklingar" och "katten och musen". I leken "katten och musen" noteras att personalen styr leken genom att utse vilket barn som ska vara katt och vilket barn som ska vara mus. I leken är personalen engagerade och uppmuntrar barnen.

Personalen använder ofta lekmoment för att stimulera och utmana barnen i deras lärande under strukturerade aktiviteter. Ett exempel på när personal använder sig av material och som lockar till lek, noteras när personalen genomför "Mini-röris" med barnen. Under observationen av aktiviteten noteras att barnen tycker det är kul genom att de visar rörelseglädje, är engagerade och skrattar. Däremot uppmuntrar och använder personalen inte barnens egeninitierade lek i samma omfattning. I "Mini-röris" finns det ett moment när barnen ska slå sig på låren. Ett barn slår sig själv på låren på ett lekfullt sätt och säger "aj, aj, aj". Personalen fokuserar på nästa moment och säger "nu är vi tysta och lyssnar". Under samma situation börjar barnen leka häst och ett barn säger "jag fångade dig, jag fångade dig (barns namn)". Först säger personalen "sch" men säger sen att "vilka snabba hästar. Den här hästen blev yr i huvudet". Barnen fortsätter leka häst genom att säga "den här hästen är fin, den här hästen heter Fjunis". Personalen fokuserar på att aktiviteten ska genomföras och att inga barn ska krocka "spring åt samma håll, så ni inte springer in i varandra".

Det noteras under Skolinspektionens observationer att personalen är med och styr och initierar leken utomhus samtidigt som de är närvarande, engagerade och aktiva. I den fria leken inomhus är personalen mer observerande och kommer med korta frågor om t.ex. vad barnen gör, om de behöver hjälp eller något material. Vissa barn får mer uppmärksamhet och uppmuntran i sina valda lekaktiviteter än andra. I material som förskolan skickat in till Skolinspektionen framgår det att en del i förskolans värdegrund är "att barnen och deras familjer ska mötas av en kreativ och tillgänglig förskola där leken är det centrala för barns utveckling och lärande". Förskolechefen anger att ett utvecklingsområde kan vara att arbeta med lekfullheten, "våga busa till och inte ha allt så styrt".

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att personalen stimulerar och utmanar barnens utveckling på flera olika sätt genom språklig och kommunikativ interaktion. Personalen är medvetet lyhörda för barnen och uppmärksammar deras verbala och icke-verbala signaler. Vidare tar personalen ofta vara på barnens nyfikenhet, vetgirighet och intresse för att lära. Det sker dock företrädesvis vid planerade och strukturerade aktiviteter som till exempel samlingar, lässtunder och vuxeninitierad lek utomhus medan det sker mer sällan i

övriga förekommande situationer under dagen. Personalen använder leken som ett verktyg för att stimulera barnens utveckling och lärande i verksamheten. Även detta sker dock främst i planerade och strukturerade aktiviteter. Däremot deltar inte personalen aktivt och använder inte barnens egeninitierade lek i syfte att stimulera till lärande i samma omfattning.

2. Förskolans material är stimulerande och miljön, såväl inom- som utomhus, är utformad så att den stimulerar barnets utveckling och lärande.

Inom detta område granskas om miljön är öppen, innehållsrik och inbjudande och utformad så den stimulerar till utveckling och lärande. Vidare granskas hur personalen använder sig av miljö och material för att stimulera utveckling och lärande. Miljö och material ska vara anpassat till den aktuella barngruppen och vara exponerat så att det är lockande och inbjuder till lek och andra aktiviteter. Förskolechefen har ett särskilt ansvar för att förskolans lärandemiljö utformas så att barnen får tillgång till en bra miljö och material för utveckling och lärande.

Miljön är öppen, innehållsrik och inbjudande

Inomhusmiljön består av tre mindre rum och ett större som har olika aktivitets hörn. Det finns rum för skapande, vila, rollek och samling. I lokalen finns även aktivitets hörn för matematik, naturvetenskap och teknik, bygg och konstruktion samt lego. Miljön inbjuder till olika aktiviteter och dessutom är den ombonad och trygg för barnen. I miljön finns även barnens alster uppsatta på väggarna. Förskolechefen och personalen upplever att inomhusmiljön är ändamålsenlig och att den stimulerar barnen i deras lärande. Personalen upplever att miljön inomhus är bra då barnen kan vara självgående, men att den kan utvecklas. För att utveckla inomhusmiljön hade förskolechefen önskat att förskolan använde sig av ljussättning för att skapa rum i rummen och lysa upp saker som barnen gjort.

Utomhusmiljön består av en större inhägnad gård där det bland annat finns en klätterställning med rutschkana, två sandlådor varav en sandlåda delvis är täckt med ett tak, bänkar, stubbar och däck för balansgång, en bro mellan två större stenar och det finns en motorikbana i form av en krokodil gjord av bland annat stenar. Det noteras att det finns en närliggande skog, lekpark och en fotbollsplan som förskolan kan tillgå. Förskolechefen tycker att det är viktigt med en stimulerande utomhusmiljö och berättar om att de på förskolan har en grupp som arbetar med att utveckla miljön. Vidare berättar förskolechefen att

ledningen och personalen varit med och utvecklat hur utomhusmiljön ska komma att se ut när de flyttar in i nya och mer permanenta lokaler.

Material för utveckling och lärande

Förskolechefen anser att materialet i stort är ändamålsenligt men att det alltid kan bli bättre. Vidare anser förskolechefen att materialet inomhus är bättre än det som finns utomhus för att stimulera barnens utveckling och lärande. Förskolläraren instämmer i att inomhusmaterialet är rikligare än utomhusmaterialet. Arbetslaget anser att materialet ska vara tillgängligt, i barnens nivå, så att de kan ta det själva och använda det. Arbetslaget berättar att de utomhus skulle vilja ha ett krypin där de äldre barnen kan vara.

Materialet inomhus är exponerat så att det är lätt tillgängligt och inbjudande för barnen. Till exempel är bord och stolar i barnens höjd. Material finns i hyllor som barnen ser och i lådor som är genomskinliga. Det finns material som är högre upp såsom färg- och visst skaparmaterial. Barnen kan se materialet men inte själva nå det. Materialet är utvalt för att möta barngruppens behov. Det finns även en variation av material som inbjuder till olika sorters lekar.

Materialet utomhus finns i två bodar som båda är stängda. Den ena boden är inte tillgänglig för barnen då den är låst och i den finns olika stationer som tas ut, speciellt under sommarhalvåret, berättar personalen. Den andra boden är inte låst och där finns bland annat vagnar, trehjulingar, krattor, borstar, sandleksaker, hopprep och rockringar. Det noteras dock att det finns material i denna bod som varken är framtaget eller tillgängligt för barnen. Det finns mindre variation i materialet utomhus i jämförelse med det som finns inomhus.

Förskolläraren påpekar att det handlar mycket om hur materialet används för att det ska stimulera barnen i deras lärande. Om det är något som förskolläraren saknar så är det material för motorik.

Miljö och material används för att stimulera till utveckling och lärande

Förskolechefen berättar att medvetenheten hos personalen är väldigt bra när det gäller att använda miljön och materialet i verksamheten. Vidare berättar förskolechefen att de diskuterar inköp av material och hur det ska syfta till ett lärande.

Under Skolinspektionens observationer noteras flera tillfällen när personalen använder den fysiska miljön och materialet för att stimulera barnens utveckling och lärande. Till exempel under den fria leken får barnen initialt välja vilka aktivitetshörn de vill vara i. Det noteras att barnen känner till miljön och materialet för de väljer snabbt och är sedan engagerade i den fria leken. Vid strukturerade och planerade aktiviteter används också miljöerna och materialet för att stimulera och utmana barnen. Dock noteras enstaka tillfällen när det sker i

mindre utsträckning. Till exempel noteras ett tillfälle vid utomhuslek på fotbollsplanen när personalen saknar och/eller inte använder material. Några barn vill spela fotboll och en personal frågar en annan "tog du ut bollen?" och får svaret, "nej, det var en basketboll". Personalen konstaterade "Jaha, det fanns ingen fotboll", varpå den andra sa "nej, jag hittade inte den".

Personalen berättar att de pratar med barnen för att få reda på vad de är intresserade av och vill ha för miljö och material och att de använder saker från skogen. Dessutom anger personalen att de brukar introducera nyheter i miljön och materialet genom att berätta vad det är till för och vad barnen kan göra med det.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att miljöerna både inomhus och utomhus är innehållsrika, inbjudande och utformade på ett sådant sätt att de stimulerar barnens utveckling och lärande. Förskolans material inomhus är exponerat, tillgängligt, stimulerande, och inbjuder till olika aktiviteter. Materialet utomhus är dock inte lika variationsrikt eller exponerat på ett sådant sätt att barnen stimuleras och utmanas i deras utveckling och lärande. Personalen använder miljöerna och materialet för att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande. Det sker dock oftare vid strukturerade aktiviteter än i övriga förekommande situationer under en dag.

Syfte och frågeställning

Syftet med kvalitetsgranskningen är att granska om huvudmän som tidigare har haft problem att erbjuda barn plats i förskola i tid numera lever upp till skollagens krav om platsgaranti och om dessa kommuner erbjuder god kvalitet i förskolans pedagogiska uppdrag. Den övergripande frågeställningen är:

- Arbetar förskolan med att stimulera och utmana barnen i deras utveckling och lärande så att de får möjlighet att utvecklas?

Metod och material

Undervisningen i förskolan, det vill säga arbetet med att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande, ska genomföras utifrån läroplanens (Lpfö 98) riktlinjer i avsnitt 2.2 Utveckling och lärande. Skolinspektionen bedömer kvaliteten utifrån hur personalen lyckas stimulera och utmana barnens utveckling och lärande genom språklig och kommunikativ interaktion och hur lek, miljö och material används som verktyg för att stimulera lärandet.

Aktuell forskning, beprövad erfarenhet, lagar och regler är viktiga underlag för hur granskningen utformas.

Granskningen av kvaliteten i det pedagogiska uppdraget i förskolan innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation och under två dagar besöker förskolorna, observerar verksamheten, intervjuar personal och förskolechefer. All information analyseras sedan för varje enskild förskola och sammanställs och redovisas i ett beslut för förskolan och i denna rapport.

